

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 68926-02-26

לפני:

כבוד הנשיא יצחק עמית
כבוד השופט דוד מינץ
כבוד השופט עופר גרוסקופף

המערערים:

1. קרן שחף
2. אביגיל אביהוא
3. פרח טלמור
4. יפה כהן
5. שראל עובדיה

נגד

המשיבים:

1. אלובין תעשיות אלומיניום בע"מ
2. גל סגל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום 28.12.2025 בת"צ 9074-08-23 שניתן על ידי סגן הנשיא, כבוד השופט הבכיר רון סוקול

בשם המערערים:

עו"ד יוסף-חי אבוועזיז; עו"ד גולן נפתלי

בשם המשיבים:

עו"ד רונן שקרלש

פסק-דין

השופט עופר גרוסקופף:

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (סגן הנשיא, כב' השופט הבכיר רון סוקול) מיום 28.12.2025 בת"צ 9074-08-23, במסגרתו אושר למערערים להסתלק מבקשה לאישור תובענה ייצוגית שהגישו, אך נדחתה בקשתם לפסוק להם גמול ושכר טרחה.

1. ביום 3.8.2023 הגישו המערערים (להלן: המבקשים המייצגים) בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד המשיבה 1, שבבעלותה מפעל ליצירת פרופילי אלומיניום, והמשיב 2, ששימש כמנכ"ל המפעל (להלן ביחד, לשם הנוחות: המפעל), לפי פרט 6 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006: "תביעה בקשר למפגע סביבתי נגד גורם המפגע" (להלן, בהתאמה: בקשת האישור ו-חוק תובענות ייצוגיות). עניינה של בקשת

האישור בטענה כי המפעל פולט חומרים מזהמים לאוויר באזור המגורים של חברי הקבוצה המיוצגת, ומפר בכך את חוק אוויר נקי, התשס"ח-2008 (להלן: חוק אוויר נקי); ואת היתר הפליטה שנתן המשרד להגנת הסביבה למפעל (להלן, בהתאמה: היתר הפליטה או ההיתר ו-המשרד). נטען, כי בשל כך נגרם לחברי הקבוצה נזק של פגיעה באוטונומיה וחוסר נוחות. לתמיכה בטענותיהם הסביבתיות הגישו המבקשים המייצגים חוות דעת של גב' סומיה פלאח, שכינה כממונה על היתרי פליטה במשרד (להלן: המומחית).

2. ביום 7.4.2024 הוגשה תשובת המפעל לבקשת האישור, ובה נטען כי הוא לא הפר כלל את הדין. הודגש, כי בחודש יוני 2022, מסר המשרד כי למעשה, פעילות המפעל לא דורשת היתר פליטה, וביטל את היתר הפליטה שניתן למפעל בשנת 2014. משכך, טען המפעל כי הוא כלל לא יכול היה להפר את ההיתר. לחלופין, נטען כי אף אם אירעה הפרה כלשהי, הרי שהיא לא גרמה לזיהום אוויר, ולא יצרה נזק בר פיצוי, וכי ממילא המפעל פעל בהתאם להנחיות המשרד, כך שעניינו חוסה תחת ההגנה הקבוצה תחת סעיף 6 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש].

3. ביום 9.3.2025 התקיים דיון בעל-פה, אשר התמקד בשאלת קיומו של נזק בר-תביעה, ובסיומו הוצע לצדדים לפנות להליך גישור או הידברות. בהמשך לכך, ביום 18.12.2025 הוגשה בקשה משותפת לסיום ההליך על דרך של הסתלקות מתוגמלת (להלן: בקשת ההסתלקות). בבקשה התחייב המפעל להשקיע את המשאבים הדרושים על מנת להשלים בתוך חצי שנה מעבר לייצור באמצעות גז טבעי, כן התחייב המפעל לבצע הדרכות עובדים וחידוד נהלים שיסייעו לצמצום הפליטות. אשר לגמול ושכר הטרחה, צוין כי הבקשה הביאה לתועלת עבור הקבוצה, על ידי זירוז מעבר המפעל לייצור באמצעות גז טבעי, באופן שיוביל להפחתה בכמות המזהמים הנפלטים ממנו. על כן, הצדדים ביקשו לפסוק גמול בסך 1,000 ש"ח לכל אחד מהמבקשים המייצגים, ושכר טרחה בסך 20,000 ש"ח (בצירוף מע"מ) לבאי הכוח המייצגים.

4. ביום 28.12.2025, ניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי, בו אושרה ההסתלקות מבקשת האישור, אך נדחתה הבקשה לפסיקת גמול ושכר טרחה (להלן: פסק הדין). בית המשפט קבע כי אף בהנחה שבקשת האישור הראתה עילת תביעה לכאורה, לא הוכח שהבקשה הניבה תועלת לקבוצה המיוצגת. הודגש, כי המרת פעילות המפעל למתכונת ייצור מזהמת פחות עשויה להיות תועלת רלוונטית לקבוצה המיוצגת, אך בבקשת ההסתלקות לא הוסבר, ולו באופן מינימלי, כיצד המעבר לייצור בגז טבעי יפחית פליטת

מזהמים מהמפעל. כן צוין שלא הובהר אם שינוי זה הינו תועלת שהושגה בעקבות ההליך הייצוגי, שהרי ייתכן שמדובר בתהליך שהמפעל היה מבצע ממילא.

5. ביום 22.2.2026 הגישו המבקשים המייצגים ערעור נגד הקביעה שאין לפסוק לטובתם גמול ושכר הטרחה. נטען כי פסק הדין משקף רף "בלתי עביר" למגישי בקשות הסתלקות, המחייב הצגת הוכחה אמפירית של תועלת סביבתית. המבקשים המייצגים טוענים כי היה על בית המשפט קמא לאפשר להם להגיש ראיות נוספות לתועלת שבמעבר לגז טבעי, ככל שלא שוכנע כי המעבר לייצור בגז טבעי במפעל מיטיב עם הקבוצה המיוצגת, והם מוסיפים כי בבקשת ההסתלקות הבהירו הצדדים במפורש כי הגשת בקשת האישור הייתה הזרז לשינוי שיטת הייצור במפעל. בתוך כך, מדגישים המבקשים המייצגים את הסיכון שנטלו ואת השקעתם בהליך, שכללה הגשת עתירה מנהלית עובר להגשת בקשת האישור, על מנת לקבל מידע על המפעל. נוכח כל האמור, בית המשפט התבקש לפסוק גמול ושכר טרחה למבקשים המייצגים בסכום שימצא לנכון, או בהתאם לסכום המבוקש בבקשת ההסתלקות.

6. ביום 2.6.2026 קיימתי דיון קדם-ערעור, במהלכו הצעתי לצדדים כי הערעור יתקבל כך שהגמול ושכר הטרחה שהוסכמו בבקשת ההסתלקות יאושרו, וזאת בכפוף לכך שתצורף ראייה להוכחת התועלת הסביבתית הגלומה במעבר לייצור בגז טבעי, על דרך של הגשת חוות דעת משלימה של המומחית.

הצדדים הסכימו למתווה זה, וביום 29.6.2026 הגישו המבקשים המייצגים חוות דעת משלימה של המומחית (להלן: חוות הדעת המשלימה). בחוות הדעת, הוסבר כי המעבר לייצור באמצעות גז טבעי צפוי להפחית באורח ניכר את הפליטה של מזהמים שונים מהמפעל, ובראשם את הפליטות של חומר חלקיקי מרחף ותרכובות גופרית. משכך, הסבירה המומחית כי המעבר לגז טבעי מהווה דרך יעילה להפחתת הזיהום ממקורות שריפה תעשייתיים, כדוגמת המפעל.

7. לאחר עיון בערעור ובחוות הדעת המשלימה, ושמיעת טיעוני הצדדים, אציע לחבריי לעשות שימוש בסמכותנו לפי תקנות 138(א)(3) ו-138(א)(5) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, ולקבל בהסכמה את הערעור, במובן זה שנפסוק גמול ושכר טרחה בסכום עליו המליצו הצדדים (העומד, בסך הכול, על 25,000 ש"ח, בצירוף מע"מ על רכיב שכר הטרחה).

8. כידוע, סעיף 16 לחוק תובענות ייצוגיות קובע כי "מבקש, תובע מייצג או בא כוח מייצג, לא יסתלק מבקשה לאישור או מתובענה ייצוגית, אלא באישור בית המשפט, וכן לא יקבל, במישרין או בעקיפין, טובת הנאה מהנתבע או מאדם אחר בקשר להסתלקותו כאמור, אלא באישור בית המשפט". בהתאם לכך נקבע כי פסיקת גמול ושכר טרחה בבקשת הסתלקות היא חריג לכלל. בהכרעה האם ראוי לפסוק, על בית המשפט לשקול שני שיקולים מרכזיים: ראשית, אם התובענה הראתה עילת תביעה לכאורה נגד הגוף הנתבע, ושנית, אם ההליך הייצוגי הביא תועלת ממשית ורלוונטית לחברי הקבוצה (ע"א 8114/14 מרקיט מוצרי ייעול בע"מ נ' סנוול ישראל בע"מ, פסקה 26 (5.8.2018) (להלן: עניין מרקיט); ע"א 3283/21 עיריית תל אביב-יפו נ' תנועת אומ"ץ – אזרחים למען מינהל תקין וצדק חברתי ומשפטי, פסקאות 13-15 (3.4.2022) (להלן: עניין אומ"ץ)). בנוסף, על בית המשפט לתת משקל לשיקולי רוחב הנוגעים להשפעת ההסתלקות על מוסד התובענות הייצוגיות בכללותו, ועל האינטרס של הקבוצה ושל הציבור הרחב (עניין מרקיט, בפסקאות 22 ו-27-28; עניין אומ"ץ, בפסקה 16; אביאל פלינט וחגי ויניצקי תובענות ייצוגיות 696-697 (2017)).

יישום הכללים האמורים מוליך למסקנה כי ראוי לפסוק גמול ושכר טרחה במקרה דנן.

9. באשר לשיקול הראשון, סבורני כי עמדה למבקשים המייצגים "עילת תביעה לכאורה", בפרט בהתחשב ברף הנמוך הנדרש להוכחת תנאי זה, שתכליתו להראות כי "אין עסקינן בתביעת סרק" או בכזו "שסיכוייה קלושים" (ע"א 4714/13 דיאב נ' חברת איי דיגיטל סטור בע"מ, פסקה 6 (29.9.2013); עניין מרקיט, בפסקה 25; ע"א 33022-10-25 קלינטיקה בע"מ נ' פנטון, פסקה 8 לפסק דיני (27.7.2026)). יודגש בהקשר זה כי בקשת האישור התבססה על דגימות והחלטות רשמיות של המשרד, ובכללן צו מנהלי שהוצא נגד המפעל עקב הפרת הוראות חוק אוויר נקי.

10. באשר לשיקול השני, בהינתן חוות הדעת המשלימה (שלא הונחה לפני בית המשפט קמא – וחבל שכך), סבורני כי נכון לקבוע כי ההליך דנן הוביל לתועלת ממשית ורלוונטית לחברי הקבוצה. מעיון בחוות הדעת המשלימה, עולה כי המעבר לגז טבעי טומן בחובו יתרונות סביבתיים משמעותיים על פני השימוש בדלק נוזלי או מוצק, וכי יש בו יתרונות ממשיים בהיבט של בריאות הציבור עקב הפחתת פליטות מזהמים מהמפעל (פליטות שעמדו, מלכתחילה, ביסוד בקשת האישור. להרחבה, ראו: סעיפים 5-4 לחוות הדעת המשלימה). בעניין זה יש להתחשב בתרומה הציבורית הגלומה בתובענות

ייצוגיות בתחום איכות הסביבה (ע"א 4354/22 טל נ' רותם אמפרט נגב בע"מ, פסקאות 28-29 (12.10.2023); להרחבה, ראו: אילאיל גביון ודורין לוסטיג, "המפנה החוקתי בליטיגציית משבר האקלים: במלאת שני עשורים לפסק הדין בעניין אדם טבע ודין נ' ראש הממשלה" עיוני משפט מו 349, 405-409 (2024)).

11. אשר לשיעור הגמול ושכר הטרחה: בבקשת ההסתלקות המליצו הצדדים לפסוק תשלום כולל בסך 25,000 ש"ח (בתוספת מע"מ על רכיב שכר הטרחה), ומצאתי כי יש מקום לאשר המלצה זו. בעניין זה יש להתחשב במאמצים שהשקיעו המבקשים בהליך, שכללו הגשת בקשת חופש מידע למשרד, הגשת עתירה מנהלית לאחר שהבקשה לא נענתה, ועריכת חוות דעת מומחית ראשונה וחוות דעת משלימה. כן יש להתחשב בסיכונים הכרוכים בהגשת תובענות ייצוגיות בתחום הסביבה, בייחוד לאור בחשיבותן הציבורית (ע"א 37370-11-25 דיי נ' שירותי בריאות כללית הנהלה ראשית, פסקאות 16-14 (24.6.2026); אלון קלמנט "קווים מנחים לפרשנות חוק התובענות הייצוגיות, התשס"ו-2006" הפרקליט מט 131, 157-178 (2006); רע"א 3397/23 גלידת שטראוס בע"מ נ' ג'ובראן, פסקה 27 (3.11.2024); רע"א 8356/22 היועצת המשפטית לממשלה נ' גולן, פסקה 40 לחוות דעתה של חברתי, השופטת רות רונן (25.8.2025) (בדעת מיעוט אך לא לעניין זה)).

12. סוף דבר: אנו מורים על קבלת הערעור, כך שהבקשה לפסיקת גמול ושכר הטרחה למערערים ולבאי הכוח המייצגים תתקבל, לפי הסכמת הצדדים בבקשת ההסתלקות. הגמול יעמוד על 1,000 ש"ח לכל אחד מהמבקשים המייצגים, ושכר הטרחה לבאי הכוח המייצגים יעמוד על 20,000 ש"ח בצירוף מע"מ. סכומים אלה ישולמו בתוך 30 ימים ממתן פסק דין זה. בהתחשב בכך שהצדדים נתנו הסכמתם להסדר האמור, לא נעשה צו להוצאות בערכאתנו.

ניתן היום, ו' בתשרי התשפ"ז (17.9.2026).

ג. א. סוקולוב

עופר גרוסקופף
שופט

דוד מינץ

דוד מינץ
שופט

נשיא

יצחק עמית
נשיא